

Wegwijzer GFT

Hoe kom ik tot meer en beter gescheiden inzameling en recycling van GFT?

Waarom aan de slag met GFT?

GFT-afval is bij veel gemeenten de grootste stroom binnen het fijn huishoudelijk restafval: in 2021 bestond 27,7% van het fijn huishoudelijk restafval (164 kg/inw) uit recyclebaar GFT¹ (45,4 kg/inw²). Dit wordt momenteel (eventueel voorafgegaan door vergisting) verbrand.

Met elke ton GFT die verwerkt wordt tot compost in plaats van verbrand, wordt 150 kilo CO₂ bespaard!

Het gescheiden ingezamelde GFT wordt veelal verwerkt in vergistings- en composteringsinstallaties waar groene energie (biogas) wordt gewonnen en compost wordt geproduceerd. Ten opzichte van verbranden heeft dit een CO₂-voordeel.³ Bovendien worden hiermee belangrijke stoffen voor onze bodem behouden. GFT is hiermee een belangrijke stroom in ons streven naar een circulaire economie.

Het meer en beter gescheiden inzamelen en verwerken van GFT-afval levert het volgende op:

- Meer groene energie en compost (of andere grondstoffen met een waarde voor de bodemkwaliteit)
- Minder restafval
- In het geval van nascheiding: betere nascheiding PMD; door GFT goed bij de bron te scheiden ontstaat een drogere restafvalstroom die eenvoudiger nagescheiden kan worden.

¹ Bron: Samenstelling van het huishoudelijk restafval, sorteeranalyses 2021, Rijkswaterstaat, 2022. (GFT-afval en ondefinieerbare rest = 34% van het restafval: 24% keukenafval, 3,7% tuinafval en 5,7% ondefinieerbare rest)

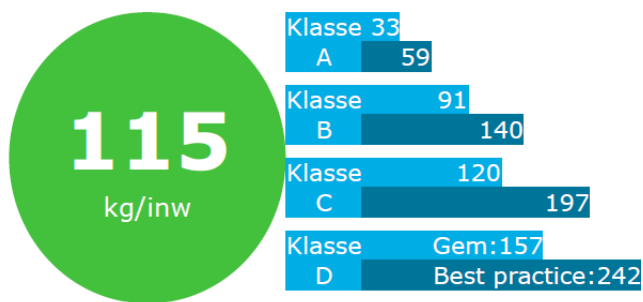
² Bron: CBS, <https://www.cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/83558NED?q=huishoudelijk%20afval> en CBS: <https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/dashboard-bevolking/bevolkingsteller>

³ Bron: Klimaatimpact van afvalverwerkroutes in Nederland; CO₂-kentallen voor recyclen en verbranden voor 13 afvalstromen, CE Delft, Delft, 2020.

Wat is de relatie met (het halen van) de VANG-ambitie?

Van de gemiddelde hoeveelheid restafval van 164 kg per inwoner bestaat bijna 30% uit bruikbaar GFT-afval. Dit betekent dat er nog 45 kilo per inwoner per jaar aan GFT verloren gaat.

Willen we de hoeveelheid te verbranden restafval nog verder omlaag brengen dan is GFT-afval dus een zeer belangrijke stroom. Ook is het vanaf 2023 verplicht om GFT-afval gescheiden in te zamelen, ook in hoogbouwgebieden. Door de grote hoeveelheid GFT in het restafval draagt betere scheiding van GFT dus in belangrijke mate bij aan het verminderen van het restafval en het halen van de (inter)nationale doelstellingen op het vlak van afvalscheiding en (kwalitatief hoogwaardige) recycling.

Belang van Kwaliteit

De eisen voor toepassing van compost in de landbouw worden steeds strenger. Dit geldt ook voor digestaat, als product van gfe-vergisting, dat sinds juli 2022 mag worden toegepast als meststof. Dit betekent dat er ook steeds hogere eisen worden gesteld aan de kwaliteit van het ingezamelde GFT. Om dichterbij de VANG-ambitie te komen (en de hoeveelheid afkeur te minimaliseren) is dan ook niet alleen *méer* GFT nodig, maar ook *beter* GFT.

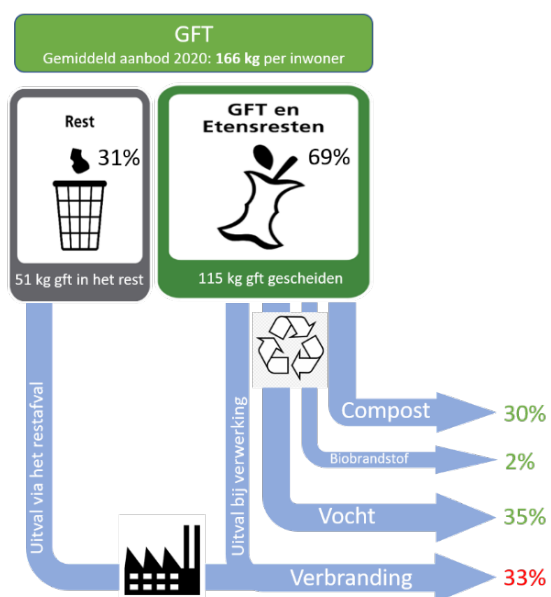
De gangbare norm is dat het GFT niet meer dan 5% vervuiling mag bevatten (niet organisch of slecht composteerbaar materiaal zoals stenen, glas, gips, rubber, metalen, kunststoffen, grof hout etc.). Dit betekent dat de verwerkers van GFT een vracht met meer dan 5% vervuiling mogen afkeuren. Uit eigen sorteeranalyses van de verwerkers in 2021 blijkt dat 26% van de gesorteerde partijen niet aan de kwaliteitseis voldeed en

afgekeurd had *kunnen* worden⁴. Dat dit niet is gebeurd, is geen garantie dat dat in de toekomst ook zo blijft. Door steeds hogere eisen voor de kwaliteit van compost (en digestaat) worden nu al meer vrachten afgekeurd en verbrand dan voorheen.

Hoe weet ik wat de stand van zaken is in mijn gemeente?

Om te komen tot meer en betere recycling van GFT is het nodig dat gemeenten meer inzicht krijgen in hun prestaties en de GFT-keten. Dit betekent inzicht in inzamelresultaten, de kwaliteit van het ingezameld GFT en inzicht in de keten: wat gebeurt er ná inzameling met het GFT. Samen met de inzamelaar en verwerker kan dit inzicht worden verkregen en actie worden ondernomen om de kwaliteit van de keten te verbeteren. Ook wordt gekeken naar technische mogelijkheden om sneller en beter zicht te krijgen op het aangeboden en ingezamelde GFT.

De [landelijke benchmark huishoudelijk afval](#) biedt inzicht in de prestaties van de deelnemende gemeenten op het vlak van GFT. De benchmark geeft met de zogenaamde 'Circulaire indicator' inzicht in het 'rendement' van de gescheiden inzameling: welk deel van de hoeveelheid gescheiden ingezameld GFT wordt uiteindelijk verwerkt tot compost (of digestaat als meststof)?⁵ De Benchmark Afval peiljaar 2020 levert voor GFT de volgende figuur.

⁴ Bron: <https://www.verenigingafvalbedrijven.nl/nieuws/kwart-gft-vrachten-voldoet-niet-aan-kwaliteitsnorm>

⁵ Bron: <https://www.benchmarkafval.nl/media/1061/bm-ha-in-gram-nr-02-maart-2022.pdf>

Gemeenten hebben doorgaans weinig zicht op de kwaliteit van het ingezamelde GFT-afval: men meet het zelf nauwelijks en men ontvangt slechts in beperkte mate informatie van verwerkers over de aangeleverde kwaliteit, veelal alleen in geval van afkeur. Hierdoor is er te weinig houvast om te sturen en te verbeteren. Grip op hoeveelheden en kwaliteit is nodig voor deze sturing.

Mogelijkheden daartoe zijn:

- Het uitvoeren van sorteertests, zowel op GFT (hoeveelheid en aard van verontreinigingen) als op restafval (hoeveel GFT zit er nog in);
- De hoeveelheid afkeur is een maat voor de kwaliteit. De verwerker van het GFT-afval heeft hier het beste zicht op en kan informatie geven over de verontreinigingen.
- Actievere informatie-uitwisseling met overslag-bedrijven en verwerkers over de waargenomen kwaliteit van het overgeslagen en aangeboden GFT, bij voorkeur per vracht.
- In diverse gemeenten en samenwerkingsverbanden wordt gekeken naar manieren om met beeldherkenning (AI) zicht te krijgen op de aangeboden en ingezamelde kwaliteit van GFT. Het VANG-programma zal hieraan bijdragen, om op korte termijn te komen met oplossingen om al bij de inzameling informatie te krijgen die gebruikt kan worden om de kwaliteit te herkennen en te verbeteren.
- Ook wordt vanuit VANG gekeken naar de praktijk en mogelijkheden van zogenaamde 'voorschoning' van het ingezamelde GFT voor verwerking.
- Informatie over ingezamelde hoeveelheden tot en met 2020 is per gemeente te vinden in deze [database](#).

Welke mogelijkheden zijn er voor verbetering?

Als gemeente heb je invloed op zowel de *inzameling* als de verdere *verwerking* van GFT. Zo kan je in de inzameling sturen op meer inzamelen van betere kwaliteit door slimme keuzes te maken ten aanzien van inzamel-middelen, transport, gedragsbeïnvloeding/communicatie en handhaving. In de laagbouw zijn er vaak mogelijkheden voor verbetering. Denk aan:

- Verhogen inzamel-frequentie tussen april en oktober
- Gratis meer inzamelcapaciteit (extra en/of grotere minicontainer) ter beschikking stellen
- Aandacht (met communicatie) voor inzameling 'keukenafval': deze belandt nog vaak in het restafval
- Actiever gebruik van de landelijk uniforme '[Wel/Niet lijst](#)'
- Zie ook: [Succesverhalen GFT-inzameling](#)

Ook in hoogbouw-gebieden begint de gescheiden inzameling van GFT (daar vaak GFE - groente, fruit en etensresten genoemd) steeds meer voet aan de grond te krijgen. Zie bijlage 1 voor een (niet compleet) overzicht van gemeenten die hiermee aan de slag zijn gegaan. Een voorbeeld is de gemeente [Rotterdam](#) die met (onder andere) een nieuw ontwikkelde verzamelcontainer werk maakt van (steeds meer) gescheiden GFT inzameling: zowel bij laagbouw als bij hoogbouw.

In de verwerking heb je als gemeente de mogelijkheid om in je aanbesteding, contract en contractmanagement te sturen op bijvoorbeeld hergebruik, regionale verwerking etc.

Ook heb je als gemeente via communicatie de mogelijkheid inwoners te wijzen op het belang van tegengaan van voedselverspilling: bewaartips, koken met kliekjes, hoe omgaan met TGT en THT e.d. Een voorbeeld van een campagne GFT-inzameling en alles wat daarbij komt kijken is '[GFT in de bak](#)', een gezamenlijke communicatie-campagne van inzamelorganisaties GAD Gooi en Vechtstreek (o.a. Bussum en Hilversum) en Circulus (o.a. Apeldoorn en Deventer).

Het uitgebreide [handboek Regie op kwaliteit GFT](#), dat is opgesteld voor gemeenten die aan de slag willen met de verbetering van de inzameling en recycling van GFT, geeft stap voor stap weer hoe je als gemeente grip kunt krijgen op de keten. Met als doel de recycling van GFT op een hoger niveau te krijgen.

Vragen?

Wil je, naast de informatie die deze VANG-Wegwijzer biedt, wat intensiever aan de slag met het verbeteren van de kwaliteit van GFT? Meld je dan aan voor de VANG-Academy GFT. Bij voldoende aanmeldingen gaan we een dergelijk traject voorbereiden. Je gaat dan met een groepje vergelijkbare gemeenten onder begeleiding aan de slag met het optimaliseren van de GFT-inzameling (en verwerking) in jouw gemeente.

Voor algemene vragen over het VANG-programma en ondersteuning bij VANG-gerelateerde vraagstukken kan je contact opnemen met een van de VANG-adviseurs via [deze link](#).

Gemeente/ gebied	GFT+E initiatief	Toelichting / resultaten
Tilburg	Cocons	Plaatsing cocons bij hoogbouw in 2022. Zo'n 100 locaties met toegangspas.
	Biozakjes en bakjes	Biozakjes gratis verstrekt door gemeente op veel verschillende plaatsen, gemeentekantoor, milieustraat, mobiele recyclestraat, wijkcentra, kantoor inzameldienst BAT. Verder met een bon die bij infobrief zat, kon een GFE-bakje worden opgehaald bij gemeentehuis, stadswinkels, milieustraat, winkelcentra en scholen
	Inpandig	600 inpandige locaties gerealiseerd.
	Schillenboer	Naar het voorbeeld van Hengelo en Krimpen aan de IJssel kijken we naar mogelijkheid om een Schillenboer bij enkele grote flats te introduceren.
	Handhaving	Inzet inzamelmedewerkers die streng controleren op kwaliteit GFT en roze kaarten hangen aan container bij de laagbouw met de mededeling dat container pas geleedigd wordt na verwijdering vervuiling. (directe feedback)
Utrecht	Divers	Innovatiepartnerschapstraject voorbereiding loopt nog. Er moet een nieuw inzamelmiddel voor GF komen voor de binnenstad van Utrecht. Sidcon is geselecteerd als partner. Snel legen met een klein voertuig en afvalscheiden in de keuken faciliteren zijn belangrijke voorwaarden. Het middel moet hierop aansluiten. Eerste praktijktest in 2022. Een pilot in 2023. Daarna uitrollen.
Rotterdam	Cocons	Uitrol fase 1 Gfe cocons, totaal 2100 huishoudens. Wordt van buiten naar het centrum toe uitgerold. Blijddorp loopt goed. In 2022 zullen kwaliteitsmetingen plaatsvinden. Kralingen en Lombardijen volgen in 2022.
	Biozakjes en bakjes	Als onderdeel van het cocon project konden inwoners met en bon een GFT bakje ophalen.
	Divers	Innovatiepartnerschap voor voorziening op de Kop van Zuid
Capelle a/d IJssel	Schillenboer	overwegen een pilot met een schillenboer
Leiden	Inpandig	In oktober(?) 2021 gestart met inpandig GFE inzameling met Sidcon Freshstation systeem op 4 locaties. In het laatste kwartaal van 2022 volgt een evaluatie.
Nijmegen	Cocons	Nijmegen heeft cocons en citybins bij hoogbouw
	Inpandig	Sidcon container moet nog geleverd worden (Q1 2022?).
	Schillenboer	Ervaring met de schillenboer (2019)
Amsterdam	Cocons	GFE-cocons in beheer van bewoners van Gaasperdam. Onderdeel van een lokaal initiatief, enthousiasmeren en motiveren door en voor bewoners.
	Biozakjes en bakjes	Tussenemmer in woonbotenbuurt
Schiedam	cocons	Cocons met toegangscontrole, ook op verzoek te plaatsen bij hoogbouw
	Innovaties	Plannen voor Ondergronds Afvaltransport met GFE, bij een nieuwbouwwijk tegen Rotterdam aan.
	Kwaliteitsmeting / onderlossende containers	Inzet applicatie voor kwaliteitsmeting door chauffeurs?

Gemeente/ gebied	GFT+E initiatief	Toelichting / resultaten
Avalex- gemeenten (6 stuk)	Kwaliteitsmeting / onderlossende containers	Test met locatiegerichte aanpak: indeling van containers in schoon en vervuild obv kennis chauffeurs, routes daarop aanpassen; buurtonderzoek naar vervuiling
	Kwaliteitsmeting / mini- en rolcontainers	Inzet grondstofcoaches en labels
Leidschendam- Voorburg	Biozakjes en bakjes	Biozakjes en bakjes eenmalig op te halen op centrale punten
Delft	Divers	Pilot met Inzamelhelden stopt 1 april 2022 af. GFT-emmers zullen worden verstrekt in de binnenstad
	Cocons	In de tweede helft van 2022 cocons realiseren in de binnenstad bij gestapelde bouw
	Wormenhotel	Ondergrondse wormenhotel zal in 2022 worden geëvalueerd. Inzichten vanuit Amsterdam worden meegenomen.
Rijswijk	Biozakjes en bakjes	Biozakjes en bakjes eenmalig uitgedeeld na omzetting van een wijk naar PMD bronscheiding
Wassenaar	Biozakjes en bakjes	Invoering nascheiding PMD per 2022, aandacht voor GFT. Uitreiking mandjes en campagne
Den Haag	Cocons	Pilot met biococons
	Divers	Pilot met inzamelhelden; Basta project?
	Inpandig	Pilot met Freshstation van Sidcon wordt voorbereid; Verticaal inzamelsysteem? Voedselrestenvermaler?
Vlissingen	Cocons	Cocons gepland bij hoogbouwlocaties in 2022? Inspraak loopt?
	Biozakjes en bakjes	
	Kwaliteitsmeting / mini- en rolcontainers	GFT-containers uitgezet bij laagbouw. Campagneteam ingezet bij de start
Zuidplas e.a.	Kwaliteitsmeting / onderlossende containers	In de Dual applicatie kunnen chauffeurs de kwaliteit van GFT bijhouden.